

**Az új Pp. jogalkalmazási kérdéseivel foglalkozó konzultációs testület
2018. január 12-én tartott ülésén
elfogadott állásfoglalások¹**

17.

A Pp. 269. § (1) bekezdés c) pontjában írt jogsértő szerzőismertető csak anyagi jogi sérelmet jelent, az eljárási jellegű jogsértéseknek egyéb szankciója van.

A Pp. alkalmazásában jogsértő bizonyítási eszköz a perben nem használható fel. A Pp. 269. § (1) bekezdés c) pontjában foglaltak és a (6) bekezdés szerinti felhasználási tilalom azonban nem terjeszthető ki olyan, a perben rendelkezésre álló bizonyítékra, amely a Pp. valamely rendelkezésének a megsértésével vált a bizonyítás anyagává. A 269. § c) pont szerinti jogszabálysértő szerzőismertető – a (6) bekezdésben írtakra is kiterjedően – csak anyagi jogi jogsértést jelenthet. Az eljárásjogi szabályozás az alábbiak szerint eltér a c) pontban rögzített generális és így anyagi jogi szabályozástól.

A bizonyítás-felvétel szabályai, az e szabályokban megfogalmazott feltételek és tilalmak kifejezetten tartalmazzák az egyes bizonyítási eszközök tekintetében annak szankcióját, eljárásjogi következményét, ha eljárási jellegű jogsértés történt. Ebbe a körbe sorolhatók például a Pp. 289. § (5) bekezdésében, a 290. § (6) bekezdésében, a 316. § (3) bekezdésében vagy a 322. § (5) bekezdésében rögzített, a bizonyítékok értékelésére vonatkozó tilalmak. Mindamellett jelentősége van annak, hogy a Pp. 289. § (5) bekezdése és 290. § (6) bekezdése a bizonyítás-felvételi tilalom ellenére meghallgatott tanú vallomásának bizonyítékként való figyelembe vételét feltétlenül kizárja, míg a Pp. 269. § (6) bekezdésének rendelkezése folytán alkalmazandó (4) bekezdés alapján az úgynevezett relatív kizárás alá tartozó bizonyítékokat a bíróság kivételesen figyelembe is veheti.

(Pp. 269. § (1) bekezdés c) pont, (4) és (6) bekezdések)

¹ A konzultációs testület állásfoglalásai a bíróságokra nem kötelezőek, csupán iránymutatásokat fogalmaznak meg a felmerülő kérdések lehetséges értelmezésével kapcsolatban.

18.

I. A gondnoksági perekben a bíróság kizárólag kirendelt szakértőt alkalmazhat.

II. A kirendelésre sor kerülhet a fél bizonyítási indítványára [Pp. 275. § (1) és 307. § (1) bek.], emellett, ha azt a bíróság szükségesnek tartja, a szakértői bizonyítást hivatalból is elrendelheti [Pp. 276. § (2) bek. és 434. § (1) bek.].

III. A gondnoksági perekben a törvény a magánszakértő alkalmazását kizárja [444. § (1) bek.], azonban a más eljárásban kirendelt szakértő véleményének figyelembevételére – meghatározott feltételek fennállása esetén – van lehetőség.

IV. Az egyéb személyi állapotot érintő perekben a bíróság kirendelt szakértőt és magánszakértőt is alkalmazhat, valamint a más eljárásban kirendelt szakértő szakszövegét is figyelembe veheti.

A Pp. XXXI. Fejezete tartalmazza a személyi állapotot érintő perek közös szabályait, a 429. § alapján e perek körébe tartoznak a gondnoksági perek is. A Pp. 434. § (1) bekezdése szerint a személyi állapotot érintő perekben a bíróság az általa szükségesnek talált bizonyítást hivatalból is elrendelheti.

A Pp. 444. § (1) bekezdésében foglalt szabály értelmezéséből az a következtetés vonható le, hogy a gondnoksági perekben kizárólag „kirendelt szakértő” járhat el. A bíróság által kirendelt szakértő alkalmazása ez esetben azt jelenti, hogy kizárt a magánszakértő (Pp. 302. §) alkalmazása. Azt azonban nem zárja ki a törvény, hogy a bíróság figyelembe vegye a más perben kirendelt szakértő véleményét. Kivételesen felmerülhet ilyen lehetőség például akkor, ha a szerződés érvénytelensége iránti per vagy egy büntetőeljárás lezárását követően rövid időn belül, éppen a perben kirendelt szakértő véleményére tekintettel indítják meg a gondnokság alá helyezési pert.

Az egyéb személyi állapotot érintő perekben a Pp. nem írja elő, hogy a szakértő csak kirendelés alapján járhat el. A bíróság a Pp. 276. § (2) bekezdésében foglalt törvényi felhatalmazás alapján a Pp. 429. §-ban meghatározott személyi állapotot érintő perekben bizonyítást hivatalból rendelhet el. Ezzel összefüggésben a Pp. 434. § (1) bekezdése lehetőséget biztosít arra, hogy a bíróság a felek indítványának tartalmától függetlenül, és a Pp. 307. § (1) bekezdés a)-c) pontjaiban foglalt törvényi feltételek hiányában hivatalból rendelje el a szakértői bizonyítást, tehát hivatalból alkalmazzon kirendelt szakértőt. A bíróság döntésétől függ, hogy kirendelt szakértőt vagy magánszakértőt alkalmaz. A Ptk. 4:2. § (1) bekezdésében rögzített, a gyermek érdekeinek és jogainak fokozott védelmére vonatkozó alapelv érvényesülése azonban a kirendelt szakértő alkalmazása mellett szólhat.

(Pp. 276. § (2) bekezdés, 434. § (1) bekezdés, 444. § (1) bekezdés)

19.

A Pp. 306. §-a tekintetében különböző szakvélemények beszerzésének indítványozása kizárt. Ilyen tartalommal bizonyítási indítvány előterjesztésére a bizonyító fél ellenfele nem jogosult, az azonos oldalon álló bizonyító felek pedig csak egyetlen, más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleményének beszerzését indítványozhatják.

A Pp. 306. § (1) bekezdése szerint a más eljárásban kirendelt szakértőnek a szakkérdés tárgyában készített szakvéleménye felhasználását kizárólag a bizonyító fél indítványozhatja; vagyis erre a bizonyító fél ellenfelének nincs jogosultsága. Így tehát nem adódhat olyan helyzet, hogy a perbírósnak két ellentétes, más eljárásokban született szakvéleményeket kell értékelnie, mert pl. a felperes egy büntetőeljárásban készült szakvélemény beszerzését indítványozza, az alperes pedig egy ettől eltérő, megint más (pl. közjegyzői nemperes) eljárásban készült szakvélemény felhasználását kéri.

Ha tehát a szakértői bizonyítás módozatai közül választásra jogosult bizonyító fél már indítványozta a más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleményének felhasználását, az ellenérdekű fél által tett ilyen, de ettől eltérő, más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleménye beszerzésére tett indítványa nem lehet alapos, illetve ilyen szakvélemény becsatolása esetén az bizonyítékként nem vehető figyelembe [Pp. 316. § (3) bek.]. Más kérdés, hogy a bizonyító fél ellenfele attól nincs elzárva, hogy a más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleményét felhasználva a bizonyító fél indítványa útján szolgáltatott szakvélemény esetleges aggályosságát állítsa.

A jogalkotónak a Pp. 300. §-ához fűzött indokolása szerint a törvény a perhatékonyság követelményét szem előtt tartva azt nem engedi meg, hogy a fél egy adott szakkérdés vonatkozásában egymással párhuzamosan, vagy egymást követően különböző módon igénybe vett szakértővel joghatályosan bizonyítson.

Magánszakértő esetén a Pp. 302. § (3) bekezdése szerint ugyan lehetőség van arra, hogy – a törvény kifejezett feljogosítása folytán – a bizonyító fél ellenfele is indítványozhassa magánszakértői vélemény benyújtását, de csak akkor, ha a bizonyító fél a magánszakértői vélemény benyújtását már indítványozta, és így választott a bizonyítási módok közül. Ilyen feljogosítást a Pp. 306. §-a nem tartalmaz. A törvény szintén csak a magánszakértő alkalmazásánál rögzít pertársakra vonatkozó szabályt: eszerint több bizonyító fél, illetve a bizonyító fél több ellene ugyanazon szakkérdés vonatkozásában csak egy magánszakértőt alkalmazhat [302. § (4) bek.]. Ez esetben ugyan a pertársak mindegyike bizonyító fél lehet, a szakvélemények halmozása azonban számukra is tilos; bizonyítási indítványukat e törvényi korlátra tekintettel kell, hogy előterjesszék.

Kérdésként merült fel, hogy mi a helyzet a Pp. 306. § alkalmazása körében a pertársakra nézve. Ha feltételezzük, hogy előfordulhat olyan helyzet, hogy a pertársak az alapperbelitől eltérő, más-más eljárásban kirendelt szakértők különböző (esetleg kifejezetten eltérő) tartalmú szakvéleményeire hivatkoznak, nincs ok, hogy a szakértői bizonyítás alapelveitől (úgy mint a szakértői vélemények halmozásának tilalma, a párhuzamos szakértői bizonyítás kizártsága) eltérjünk. Ha ugyanis már az azonos oldalon álló pertársak részéről is különböző szakvéleményekre történne hivatkozás – amelyekben a felmerült szakkérdés tekintetében a bíróság mérlegelési joga a Pp. rendszerében egyértelműen nem érvényesül –, akkor a szabályozás célja (perhatékonyság) hiúsul meg.

(Pp. 302. § (3)-(4) bekezdések, 306. §, 316. § (3) bekezdés)

20.

I. A felülbírálati jogkör megjelölése körében a fellebbező félnek pontosan meg kell határoznia, hogy az elsőfokú ítéletet vagy eljárást milyen szempontból tartja sérelmesnek, melyek azok a kérdések, amelyekben a másodfokú bíróságtól jogvédelmet kér; mindezekhez kapcsolódóan részletes indokolást is elő kell terjesztenie. A felülbírálati jogkör vonatkozásában a Pp. vonatkozó szabályára a félnek külön nem kell hivatkoznia.

II. A fellebbező félnek – a konkrét jogszabályhely megjelölésével – pontosan meg kell jelölnie a sérelmezett anyagi vagy eljárási jogszabálysértést, kivéve, ha a felülbírálati jogkör gyakorlásának nem feltétele a jogszabálysértés.

III. Az előző pontba foglalt feltételeknek a fellebbező fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti.

IV. Ha a fél a fellebbezésében több egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozik, valamennyi hivatkozásának rendelkeznie kell az előző pontban meghatározott tartalmi követelményekkel.

V. A határozat több rendelkezése ellen irányuló fellebbezés esetén a fellebbezésnek a törvényben előírt tartalmi kellékeket kérelmenként külön-külön kell tartalmaznia és ezek hiánytalan meglétét a másodfokú bíróság is külön-külön vizsgálja.

A felülbírálati jogkör a másodfokú bíróság cselekvési lehetőségeit, jogosultságát írja körbe, meghatározza azokat a korlátokat, amelyek között az elsőfokú ítéletet a másodfokú bíróság felülbíráhatja. A másodfokú bíróság a fellebbezésben előadottakhoz kötve van, más szempontból, más kérdésben az elsőfokú ítéletet nem bírálhatja felül.

Mindezekre tekintettel a felülbírálati jogkör megjelölése körében a fellebbező félnek pontosan meg kell határoznia, hogy az elsőfokú ítéletet vagy eljárást milyen szempontból tartja sérelmesnek, melyek azok a kérdések, amelyekben a másodfokú bíróságtól jogvédelmet kér. E körben a Pp. – felülbírálati jogkört kimondó – szabályára külön nem kell hivatkoznia, ugyanakkor a fentieket kimerítően elő kell adnia. Ha például a fél fellebbezésében a tényállás megállapítását, a bizonyítékok mérlegelését sérelmezi, a másodfokú bíróság felülbírálati jogköre erre a kérdésre korlátozódik. A fellebbezőnek e vonatkozásban, a felülbírálati jogkör meghatározásához kapcsolódóan részletes indokolást is elő kell terjesztenie.

A fellebbezésben meg kell jelölni azt a konkrét anyagi vagy eljárási jogszabályhelyet is, illetve szövegesen is körül kell írni azt az anyagi vagy eljárásjogi jogszabálysértést, amelyen a fellebbezés alapul kivéve, ha a felülbírálati jogkör gyakorlásának nem feltétele a jogszabálysértés [371. § (1) bek. d) pont]. A jogszabálysértés megjelölése azt a tárgyat jelöli ki, amely esetében a másodfokú bíróság a kért felülbírálati jogkörét gyakorolhatja.

A felülbírálati jogkör és a jogszabálysértés megjelölése a fellebbezés egymással szorosan összekapcsolódó kellékei, amelyek a fellebbezés korlátait, a másodfokú bíróság döntésének kereteit meghatározzák. A szabályozás erős hasonlóságot mutat az 1952. évi Pp.-nek a felülvizsgálati kérelem tartalmi kellékeire vonatkozó szabályozásával, így az utóbbi szabályok alkalmazása során az 1/2016. (II. 15.) PK véleményben megfogalmazott szempontok a Pp.

371. § (1) bekezdésének értelmezése és alkalmazása során is a fentiek szerint figyelembe vehetőek.

(Pp. 370. § (1) bekezdés, 371. § (1)-(2) bekezdések)

21.

A felperes Pp. 505. § (2) bekezdés b) pontja szerinti nyilatkozatát a bíróság az ellenkező bizonyításáig valósnak fogadja el. Az alperes azonban bizonyíthatja, hogy a felperes nyilatkozata nem felel meg a valóságnak.

A Pp. 505. § (2) bekezdés b) pontja szerint a közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jog érvényesítése iránti perben a felperes keresetlevelének – a 170. §-ban meghatározottakon túl – tartalmaznia kell a felperes nyilatkozatát arról, hogy a felperes a jogsérelemmel érintett közösséghez tartozik. A felperesnek az adott közösséghez tartozásra vonatkozó tényállításával szemben azonban az alperes bizonyíthatja, hogy a felperes nem tagja a megsértett közösségnek, következésképpen a per tárgyává tett igényt sikerrel nem érvényesítheti. Ilyen esetben a felperes keresetét a bíróság érdemben utasítja el.

(Pp. 170. § (2) bekezdés, 505. § (2) bekezdés b) pont)

22.

I. Azokban a 2018. január 1-je előtt indult polgári peres és nemperes eljárásokban, amelyekben a költségkezdvezmény iránti kérelmet 2018. január 1-jén, vagy azt követően terjesztik elő, a kérelem elbírálására a 6/1986. (VI. 26.) IM rendeletet, valamint a 2/1968. (I. 24.) IM rendeletet kell alkalmazni.

II. A 2018. január 1-jén, vagy azt követően indult polgári peres és nemperes eljárásokban előterjesztett költségkezdvezmény iránti kérelmek elbírálására a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog polgári és közigazgatási bírósági eljárásban történő alkalmazásáról szóló 2017. évi CXXVIII. törvényt (Kmtv.), valamint a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog engedélyezésének alapjául szolgáló körülmények igazolásáról szóló 26/2017. (XII. 27.) IM rendeletet (Kmir.) kell alkalmazni.

A Kmtv. és a Kmir. tárgyi hatálya csak a Pp. és a Kp. hatálya alá tartozó peres és nemperes eljárásokra (ügyekre) terjed ki, vagyis a törvény rendelkezéseit a 2018. január 1-jén és az azt követően indult polgári és közigazgatási peres és nemperes eljárásokban (ügyekben) kell alkalmazni. Ebből következően a Kmtv. átmeneti rendelkezésében (18. §) meghatározott „2018. január 1-jén és az azt követően indult ügy” fogalma is csak a Pp. és Kp. rendszerében értelmezhető, azaz a törvény időbeli hatályáról szóló jogszabályi rendelkezés értelmezése során a költségkezdvezmény iránti kérelem előterjesztése időpontjának nincs jelentősége.

Ez értelemszerűen azt jelenti, hogy amely ügy (bírósági eljárás) 2018. január 1-je előtt indult, arra a 1952. évi Pp.-t, a 6/1986. (VI. 26.) IM rendeletet, továbbá a 2/1968. (I.2 4.) IM rendeletet kell alkalmazni, akkor is, ha az adott ügyben a költségkezdvezmény iránti kérelmet 2018. január 1-je után terjesztik elő.

(Pp. 1.§ (2) bekezdés, 630. § (1) bekezdés)

23.

A Pp. alkalmazásában az ügy a bíróság előtt akkor indul meg (indult ügy), amikor a fél az eljárást megindító beadványát először előterjeszti.

A Pp. 630. § (1) bekezdésében foglalt átmeneti rendelkezés nem tartalmaz fogalom-meghatározást arra nézve, hogy mit kell a 2018. január 1-jén és az azt követően „indult ügy” alatt érteni. A Bűsz. 2018. január 1. napjától hatályos 92. § (1) bekezdése szerint nem tartoznak a Pp. hatálya alá a 2018. január 1. napját követően újraindult ügyeken kívül azok az ügyek sem, amelyekben „a törvényben meghatározott megelőző eljárás” 2018. január 1-je előtt indult.

A Jat. II. Fejezetében (A jogalkotás alapvető követelményei) foglaltakra és az Alaptörvény jogrendszerre vonatkozó rendelkezéseire figyelemmel a Bűsz. nem adhat ellentétes szabályozást a Pp. átmeneti rendelkezéseihez képest. A Bűsz. a bíróságok ügyvitelét szabályozza, ezért a jogértelmezés kapcsán elsősorban a Pp. 630.§ (1) bekezdésében foglaltakat kell szem előtt tartani.

A polgári eljárás egységes szabályrendszert jelent. Ebből következően az ügy fogalmát is egységesen kell kezelni. Az ügy az a perben szereplő jogvita, amelyben a bíróságnak döntenie kell. Az indult ügy (per vagy nemperes eljárás) valamely jogvitának az első ízben bíróság elé terjesztését jelenti. A Pp. 1. § (2) bekezdésének és 169. § (1) bekezdésének egybevetett tartalma szerint a bírósági ügy akkor indul meg, amikor a perben a keresetlevelet, nemperes eljárásban a kérelmet benyújtják. A 2018. január 1-jén hatályba lépett Pp.-t ezért azokban az újonnan indult, önálló peres és nemperes eljárásokban kell alkalmazni, amelyek megindítására irányuló kérelmet a hatálybalépése napján vagy azt követően terjesztették elő a bíróságon, illetve ha a Pp. eltérően rendelkezik, más hatóságnál.

Az ügy megindulásának időpontja tehát főszabály szerint nem attól függ, hogy a pert valamely, törvényben meghatározott eljárásnak meg kell-e előznie; amint az előzőek szerint attól is független, hogy a keresetlevelet a bíróságon vagy más hatóságnál kell-e benyújtani.

Ebből következően például a jegyző birtokvédelmi ügyben hozott határozatának megváltoztatása iránt indított perben akkor is a keresetlevél benyújtásának az időpontja határozza meg, hogy melyik Pp.-t kell alkalmazni, ha azt nem a bíróságon, hanem a Pp. 566.§-a szerint a birtokvédelmi határozatot hozó jegyzőnél terjesztették elő. Ehhez képest a Pp. hatálya szempontjából érdektelen, hogy a jegyző birtokvédelmi eljárására 2018. január 1. napját megelőzően került sor.

Egyértelmű a válasz erre a kérdésre akkor, ha az eljárást megindító beadvány hatályára a Pp. is tartalmaz rendelkezést. A Pp. 256. § (1) bekezdése a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztése kapcsán például kimondja, hogy annak ugyanaz a hatálya, mint a keresetlevél előterjesztésének. Ebben az esetben tehát a Pp. szerinti ügy nem a keresetet tartalmazó irat előterjesztésével, hanem a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztésével indul meg. Következésképpen ennek időpontjától függ, hogy a perré alakult eljárást melyik Pp. szabályai szerint kell lefolytatni.

Más a helyzet akkor, ha a megelőző eljárásra vonatkozó szabályok (pl. a hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény) nem tartalmazzak olyan rendelkezést, amely szerint az eljárást megindító vagy az eljárás során előterjesztett valamely beadványra – a kérelem hatályára – a keresetlevélre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Ezekben az esetekben

akkor is a Pp. szabályait kell alkalmazni, ha az ügyet 2018. január 1. előtt indult eljárás előzte meg, azonban a keresetlevél benyújtására 2018. január 1-én vagy azt követően került sor.

(Pp. 1. § (2) bekezdés, 256. § (1) bekezdés, 566. § (2) bekezdés, 630. § (1) bekezdés)